

SYSTÉM NAKLÁDÁNÍ S VYSLOUŽILÝMI ELEKTROZAŘIZENÍMI A ELEKTROODPADY MÁ VELKÉ NEDOSTATKY

Současný systém nakládání s vysloužilým elektroodpadem přestává být efektivní - poškozuje jak občany, coby plátce předražených recyklačních poplatků, tak menší obce, které jsou nuceny za svoz elektroodpadu platit, přestože by ho měly mít ze zákona zdarma. Likviduje i některé zpracovatelské firmy, které monopolní provozovatelé kolektivních systémů zpětného odběru nezásobují ani z nejbližšího okolí nebo je nutí za elektroodpad dodávaný ke zpracování, na který byly vybrány recyklační poplatky, ještě nepřiměřeně platit. Navíc systém zatěžuje životní prostředí i obecní pokladny nesmyslným (2) převážením elektroodpadu ke zpracování, respektive pouze k deponování na několika set kilometrové vzdálenosti. (3) Ptám se: Proč musí vysloužilá lednička ze Strašic odevzdaná na tamní sběrný dvůr, být odvezena k „recyklaci“ stovky kilometrů, když by mohla skončit o několik set metrů opodál na zdejší recyklační lince? (4)

Za vším stojí vytvoření netržního prostředí v tomto oboru, kdy podnikatelské subjekty Asekol a Elektrowin získaly od státu neoprávněně (viz rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17.12.2010) (5) monopol na financování historických elektrozařízení a mohou si tak určovat ceny a způsoby nakládání s financemi i elektroodpadem, jak se jim zlíbí. Ačkoli tyto firmy vybírají recyklační poplatky za každý elektropřístroj uvedený na trh, recyklují ročně v nejlepším případě pouze 25 % váhového objemu, který se na trh uvádí. Co se děje s těmi stamilióny, které nebyly na nakládání s elektroodpadem použity? (6) Proč si v tak bohatém systému musí ještě obce připlácet za svozy a proč jsou jim provozovatelé kolektivních systémů rušeny poplatky za sběr? Např. nyní nám přišel jednostranně návrh dodatku ke smlouvě od Asekolu s tím, že nám snižují paušální poplatek na provoz sběrného dvora z 10 tisíc na 5 tisíc. V případě, že nepodepíšeme, smlouva s Asekolem se ruší. Pak si prý můžeme vozit televizory kam chceme.

(7) Kolektivní monopol začíná ovládat zcela trh. Místo toho, aby se využívaly ke zpětnému odběru elektrozařízení sběrné dvory odpadů, místo toho, aby vysloužilé elektrospotřebiče přebíraly zpět prodejci, vynakládají se finanční prostředky nesmyslně na akce typu Recyklujte s hasiči nebo Program putující kontejner Elektrowinu. (8) Sami si spočítejte, kolik musí stát jen doprava tří lednic a dvou praček od vaší hasičárny. Elektrowin se chlubí, že za 190 tun vyplatil hasičům téměř 400 tisíc a to bez započtení nákladů na dopravu. Ne, že by dobrovolní hasiči peníze nepotřebovali, ale systémově je to zcela určitě špatně.

Přímo v našem regionu funguje moderní pravidelně auditovaná linka na recyklaci elektroodpadu (9), která dokáže ročně zpracovat 21 000 t elektroodpadu, z toho asi 12 000 t lednic. Tato linka však nedostává od Elektrowinu a Asekolu ani kilogram. Aby se

vůbec uživila, zpracovává lednice z Německa. Kde tedy končí Elektrowinem vykazované roční množství sbíraných lednic v objemu cca 20 000 t a jím vybrané recyklační poplatky, jejichž větší část zaplatí každý z nás při koupi nového spotřebiče, a kterých se každoročně vybere ve stovkách miliónů korun? Zjistili jsme, že se lednice mnohdy soustřeďují na místech, kde ani žádné recyklační linky nejsou. K dispozici máme otřesné fotografie z loňského roku, kdy se v Maršově u Tábora hromadily několik let navážené tisíce tun lednic poházené v trávě nebo dokumenty ze Starého Města u Uherského Hradiště, kde se soustřeďují opět tisíce tun v areálu kovošrotu. V Klecanech u Prahy také žádná zpracovna lednic nikdy nebyla, přesto jich zde jsou tisíce. (10)

Solidní technologie přitom dokáže vyprodukovat z každého tisíce tun lednic téměř na 200t čistého železa, dále čistý plast, hliník, měď, tedy surovin, jejichž světové zásoby se každoročně povážlivě tenčí. Proč není v českém systému nakládání s elektroodpady zájem o zapojení takového způsobu recyklace, zejména když je díky čistotě a dobré prodejnosti výstupních surovin téměř samofinancovatelný?

Aniž bychom polemizovali o tom, co se asi děje s vybranými recyklačními poplatky, je patrné, že zde došlo k přenesení veškerých pravomocí k financování nakládání s elektroodpadem na soukromé, de facto pouze zprostředkovatelské subjekty, které tak libovolným a nekontrolovatelným způsobem nakládají s veřejnými prostředky.

Špatně legislativně nastavený monopol provozovatelů kolektivního systému si tak může dělat co chce - zvyšovat recyklační poplatky, přestat platit za svozy a zpracování, přestat vysloužilá elektrozařízení úplně svázat, nerecyklovat nebo odříznout investory do recyklačních technologií od vstupního materiálu a tím jejich investici naprosto znehodnotit a v sekundárním důsledku pak vzrůstá nezaměstnanost a následně nároky na sociální dávky. (11)

Celé takovéto zneužití dobrého záměru recyklace elektroodpadu ve prospěch několika zprostředkovatelů, bohužel, hradíme ve skutečnosti my všichni. Současný tuzemský systém nakládání s elektroodpadem je třeba rychle změnit, a to jak legislativně, tak změnou systému, který začíná poškozovat nejen obce, města a ostatní zpracovatele a který nekontrolovatelným způsobem nakládá s veřejnými prostředky. (12) V souvislosti s tím je třeba důrazně apelovat na tvůrce nového zákona o zpětném odběru, jehož navrhovaná podoba nejenže nedostatky současného systému neřeší, ale ještě jejich negativní dopady posvěcením monopolního postavení vybraných zprostředkovatelů potenciálně silně prohlubuje. (13)

Budou obce a města k tomuto stavu jen přihlížet?

Děkuji Vám za pozornost.